

บทคัดย่อ

อำเภอ กลุ่มชนเผ่าพึงพาอาศัยธรรมชาติ มีกระบวนการเรียนรู้ ด้วยการปฏิบัติ Learning By Doing ถ่ายทอดวิถีชีวิตจากพ่อแม่สู่ลูกหลาน โดยมีพิธีกรรม ประเพณี จารีต กฎข้อบัญญัติใช้เป็นกติกาบริหารชุมชน ครอบครัวยังเป็นทุนเดิมของดีที่ได้สืบสานมา

เครือข่ายวัฒนธรรมมหาวิทยาลัยชนเผ่าอำเภอ Akha Life University (ALU) มีความแน่วแน่ ที่จะขับเคลื่อนงานพัฒนาและการวิจัยชนเผ่าอำเภอ พื้นที่ภาคเหนือประเทศไทย เนื่องจากเห็นว่า ปัญหา สถานการณ์ต่างๆ ที่ได้ลุกลามเข้าไปในพื้นที่ชุมชนอำเภอบนพื้นที่สูง เป็นปัญหาทำลายระบบการดำเนินชีวิตของสังคมอำเภอ ทำลายองค์ความรู้ สร้างช่องว่างระหว่างวัย อีกทั้งปัญหาอื่นๆ มากมาย ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตกับสังคมชนเผ่า โดยเฉพาะ ระบบสุขภาพร่างกายอ่อนแอ โรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งเกิดจากผลพวงจากปัจจัยต่างๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

ประกอบกับระบบวิถีชีวิต โครงสร้างครอบครัวอำเภอที่เอื้อสัมพันธ์กับชุมชน และการมีโครงสร้าง เพศเกี่ยวข้องกับความเชื่อและการสืบสาน เช่น ผู้ชายอำเภอถือเป็นผู้สืบสายวงศ์ตระกูล ภายใต้การนับลำดับชื่อบรรพบุรุษของวงศ์ตระกูลที่อำเภอเรียกว่า “จี” (Tsuivq) มีตำแหน่งบุคคลมีชื่อเรียกจำเพาะที่เกี่ยวกับโครงสร้างการปกครองชุมชนมาจนปัจจุบัน

อย่างไรก็ตามชนเผ่าอำเภอ ภายใต้กระแสสังคมใหญ่ที่เกิดการเคลื่อนตัวเข้าสู่พื้นที่สูง ทำให้ประสบปัญหาต่างๆ มากมาย ส่งผลกระทบกับวิถีชีวิตชุมชนอำเภอ อาทิเช่น ปัญหาสุขภาพ การสูญเสียพืชสมุนไพรพื้นบ้านความรู้และวิถีรักษาของหมอพื้นบ้านขาดหายทาสืบสาน การใช้องค์ความรู้ ระบบการแพทย์หมอพื้นบ้านอำเภอ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังประสบสถานการณ์ยาเสพติด การปลูกพืชเศรษฐกิจเชิงเดี่ยว วิถีชีวิตวัฒนธรรมของเผ่าอำเภอเปลี่ยนแปลง สูญเสียภูมิปัญญาองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมของเผ่าพันธุ์ ขาดแหล่งเรียนรู้ เกิดความยากจน หนี้สินผูกพัน

ประเด็นตัวอย่าง มีความจำเป็นต้องทำงานวิจัยเพื่อค้นหา เชื่อมโยง แก้ไข ให้เกิดการลดทอนหรือ ยุติปัญหาต่างๆ ก่อนที่จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาและเป็นแผลเรื้อรังกับเผ่าพันธุ์

ดังนั้นโครงการวิจัย สนับสนุนการพัฒนาระบบสุขภาพะวิถีวัฒนธรรมชาติพันธุ์อำเภอ จังหวัดเชียงราย จึงได้วางแผนร่วมมือเพื่อทำวิจัยพัฒนาระบบสุขภาพะและวัฒนธรรม เพื่อ ขับเคลื่อนงานให้เป็นระบบ โดยมี

โจทย์วิจัยหลัก

การสนับสนุนการพัฒนาระบบสุขภาพะวิถีวัฒนธรรมชาติพันธุ์อำเภอ จังหวัดเชียงราย ควร เป็นอย่างไร

โจทย์วิจัยรอง

มีกระบวนการอย่างไรในการสนับสนุนพัฒนาระบบสุขภาพะ และวิถีวัฒนธรรมชุมชน ให้เกิดองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรมและใช้เป็นเครื่องมือฟื้นฟูสืบสานพัฒนาชุมชนอำเภอ วัตถุประสงค์

- 1)-เพื่อรวบรวม ประมวลชุดความรู้ระบบสุขภาพะวิถีวัฒนธรรมชาติพันธุ์อำเภอ จังหวัด เชียงราย
- 2)-เพื่อสนับสนุนกระบวนการ/เครื่องมืองานวิจัยเพื่อท้องถิ่นให้กับโครงการวิจัยชุมชน จำนวน 3 โครงการ ให้ สามารถดำเนินงานวิจัยให้แล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์ของ โครงการชุมชนนั้นๆ
- 3)-เพื่อนำองค์ความรู้ที่เป็นรูปธรรมจากโครงการวิจัยชุมชน (โครงการย่อย 3 โครงการ) นำไปพัฒนาชุมชนและฟื้นฟูสถาบันการแพทย์พื้นบ้านอำเภอและการเชื่อมโยงอำเภอกลุ่มน้ำ โขง

ซึ่งมีขอบเขตพื้นที่วิจัย ครอบคลุม 6 อำเภอ คือ แม่สาย/แม่ฟ้าหลวง/แม่จัน/เชียงแสน/เมือง/แม่ สรวาย จำนวน 15 หมู่บ้าน ของจังหวัดเชียงราย มีเนื้องานวิจัย พื้นวิถีสัตว์มีด เครื่องดนตรีแคน

ไผ่จักสาน ศึกษาฟื้นฟูคุณค่าความหมายของลานวัฒนธรรมวิถีชุมชนอำเภำ ศึกษาความรู้หมอพื้นบ้านอำเภำ เพื่อพัฒนาระบบการแพทย์พื้นบ้านอำเภำ โดยมี การรวบรวมและมีกระบวนการวิเคราะห์ ข้อมูลความรู้ เพื่อพัฒนา ชุดความรู้จากโครงการวิจัย นำไปสู่การฟื้นฟูปฏิบัติการเป็นงานพัฒนาต่อไป

